

5. Конвенция об оценке воздействия на окружающую среду в трансграничном контексте [Электронный ресурс] : совершено г. Эспо, 25 февр. 1991 г. // Эталон-Беларусь / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2021.

6. Конвенция о доступе к информации, участии общественности в процессе принятия решений и доступе к правосудию по вопросам, касающимся окружающей среды [Электронный ресурс] : совершено г. Орхус, 25 июня 1998 г. // Эталон-Беларусь / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2021.

7. Мороз, О.В. Правовые формы общественных обсуждений в области охраны окружающей среды / О.В. Мороз // Известия Гомельского государственного университета имени Ф. Скорины. – 2019. – № 5. – С. 102-107.

8. Мороз, О.В. Правовое регулирование общественных обсуждений в области охраны окружающей среды / О.В. Мороз // Вестник Полоцкого государственного университета. – 2019. – № 6. – С. 155-159.

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ КРІЗЬ ПРИЗМУ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ

Нежевело В.В., аспірант,
старший викладач кафедри приватного та соціального права
Сумський національний аграрний університет
(Україна)

Піддубний О.Ю., доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри цивільного та господарського права
Національний університет біоресурсів і природокористування України
(Україна)

Триваюча земельна реформа, яка розпочалася в Україні майже одночасно зі здобуттям незалежності, у 2020 році стала на свого роду кульмінаційний етап. Так, 31 березня 2020 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення», згідно якого з 1 липня 2021 року в Україні вводиться ринок землі. Також з прийняттям Указу Президента України від 15.10.2020 р. № 449/2020 «Про деякі заходи щодо прискорення реформ у сфері земельних відносин», постанови Кабінету Міністрів України від 16.11.2020 р. № 1113 «Деякі заходи щодо прискорення реформ у сфері земельних відносин», наказу Держгеокадастру від 17.11.2020 р. № 485 «Деякі питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності до комунальної власності», в Україні активізувався процес передачі земель сільськогосподарського призначення із державної власності у власність територіальних громад.

Таким чином вбачається, що земельні відносини в Україні зазнали докорінних змін як щодо сутності їх здійснення, так і щодо правового

забезпечення їх врегулювання, - у зв'язку з якими значно посилилася роль органів місцевого самоврядування в управлінні земельними ресурсами.

Міністр аграрної політики та продовольства України Роман Лещенко під час публічного обговорення проекту Національної економічної стратегії-2030 з розвитку аграрного сектору наголосив: «Країна, яка пережила Голодомор, сьогодні входить в трійку світових експортерів зерна і забезпечує продовольчу безпеку в багатьох країнах. Спроможна держава, більше сотні мільйонів тонн зерна, сотні номенклатури сільськогосподарської продукції – це про Україну, яка має всі можливості відкривати нові ринки, налагоджувати співпрацю, залучати інвестиції і може стати величезним продовольчим магазином для всього світу» [3].

Однак, не слід забувати, що земля – це не лише незамінний засіб виробництва сільськогосподарської продукції, яка фактично забезпечує продовольчу та економічну безпеку нашої держави, але й один з найцінніших природних ресурсів, якому господарська діяльність людини часто завдає руйнівного впливу.

У сучасних умовах надзвичайно важливим є збалансування екологічних та економічних інтересів у сфері землекористування: забезпечення отримання прибутку землекористувачами, надходження коштів від плати за землю до бюджетів різних рівнів з раціональним використанням земель, недопущенням погіршення та покращенням їх якісного стану. Досягненню даного консенсусу має сприяти ефективна та злагоджена система публічного адміністрування.

Публічне адміністрування у сфері земельних відносин, за визначенням А.П. Богданова, являє собою форму публічної управлінської діяльності суб'єктів публічної адміністрації (органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, інших суб'єктів, яким делеговані адміністративно-управлінські та публічно-сервісні функції), спрямована на реалізацію політики у сфері здійснення прав і законних інтересів власників землі та землекористувачів, їхніх обов'язків, діяльності юрисдикційних органів та інших суб'єктів щодо володіння, користування та розпорядження землею, її раціонального використання, відтворення та охорони і базується на засадах взаємодії суб'єкта та об'єкта публічного управління, дискретності, взаємної відповідальності, самокерованості, децентралізації під час надання публічних послуг [1, с. 107].

Як зазначалося вище, у сучасних умовах ключову роль у публічному адмініструванні земельних відносин в Україні починають відігравати саме органи місцевого самоврядування, зокрема сільські, селищні, міські ради, яких Земельний кодекс України (ст. 12) наділяє, зокрема, повноваженнями щодо розпорядження землями територіальних громад, передачі у власність та надання у користування земельних ділянок із земель комунальної власності відповідно до цього Кодексу, здійснення контролю за використанням та охороною земель комунальної власності, додержанням земельного та екологічного законодавства та ін. [2].

Однак задля досягнення збалансованого, раціонального землекористування, за якого б підтримувався і покращувався якісний стан земель, а останні відповідно давали можливість отримати прибуток та слугували джерелом наповнення бюджетів, зусиль виключно органів місцевого самоврядування недостатньо.

Необхідною є злагоджена робота суб'єктів публічного адміністрування усіх рівнів: від центральних органів державної влади до органів влади на місцях.

При цьому надзвичайно важливе значення у діяльності суб'єктів публічного адміністрування мають методи управління, серед яких: правові, планувальні, економічні, адміністративні.

Завдяки правовим методам створюється сукупність обов'язкових юридичних принципів, норм і правил, що охороняються державою. Планувальні методи забезпечують прогнозування економічного, соціального та просторового розвитку територій і створюють базис для прийняття обґрунтованих рішень стосовно використання та розвитку земель. Економічні – спрямовані на стимулювання певних видів земельних відносин за рахунок впливу органів влади на рух сукупного суспільного продукту та фінансового впливу. Адміністративні методи ґрунтуються на організаційних та узгоджувально-розпорядчих засадах впливу суб'єкта на об'єкт, шляхом здійснення повноважень різними органами влади [4].

Серед вищезазначених методів важливу роль у досягненні раціонального землекористування відіграють як правові і адміністративні (встановлення обов'язкових до виконання правових приписів, контроль за їх виконанням, встановлення та притягнення до відповідальності за порушення вимог законодавства суб'єктів земельних відносин, координаційна діяльність тощо), так і економічні, а саме – метод економічного стимулювання. Адже землекористувачі зацікавлені виключно в отриманні прибутку під час безпосереднього використання земельної ділянки (строк якого зазвичай становить близько 10 років), а здійснення землеохоронних заходів є вкрай не вигідним. Лише у взаємозв'язку усіх методів управління у сфері публічного адміністрування земельних відносин можна досягти найкращого результату.

Вагомою прогалиною в чинному законодавстві є той факт, що положення щодо економічного стимулювання раціонального використання земель містяться лише в земельному законодавстві, зокрема ст. 205 Земельного кодексу України передбачає: а) надання податкових і кредитних пільг громадянам та юридичним особам, які здійснюють за власні кошти заходи, передбачені загальнодержавними та регіональними програмами використання і охорони земель; б) виділення коштів державного або місцевого бюджету громадянам та юридичним особам для відновлення попереднього стану земель, порушених не з їх вини; в) звільнення від плати за земельні ділянки, що перебувають у стадії сільськогосподарського освоєння або поліпшення їх стану згідно з державними та регіональними програмами; г) компенсацію з бюджетних коштів зниження доходу власників землі та землекористувачів внаслідок тимчасової консервації деградованих та малопродуктивних земель, що стали такими не з їх вини [2].

Так як перші три пункти не знайшли подальшого розвитку у законодавстві, зокрема бюджетному та податковому, то фактична їх реалізація наразі залишається неможливою. Зазначене демонструє, наскільки важливою є послідовність, єдність та цілеспрямованість діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування у здійсненні державної політики у галузі земельних відносин. Адже без створення достатньої правової бази на вищому рівні, неможливо повною мірою застосовувати усі методи управління на місцях.

Таким чином, наразі залишається актуальним удосконалення нормативно-правової бази у сфері врегулювання земельних відносин (в тому числі бюджетного та податкового законодавства – в частині справляння плати за землю та функціонування спеціальних фондів, які б покривали витрати землекористувачів на землеохоронні заходи) та завершення формування цілісної системи публічного адміністрування у сфері земельних відносин задля ефективного здійснення управління земельними ресурсами органами влади усіх рівнів.

Література:

1. Богданов А.П. Адміністративно-правові засади публічного адміністрування у сфері земельних відносин в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 2 (23). Т. 3. С. 104–108.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 21.02.2021).
3. Роман Лещенко: Україна повинна стати потужною аграрною державою URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/roman-leshchenko-agrosector-maye-stativ-osnovoyu-ekonomichnogo-stalogo-rozvitku-ukrayini> (дата звернення: 21.02.2021).
4. Строкань В. Управління земельними відносинами в системі місцевого самоврядування: методологічний аспект URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-01\(1\)/Strokan.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-01(1)/Strokan.pdf) (дата звернення: 21.02.2021).

НЕОБХІДНІСТЬ ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ЯК ЕКОЛОГІЧНОЇ ДЕРЖАВИ

Стрельник В.В., кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри приватного та соціального права
Сумського національного аграрного університету

Ємельянова А.О., здобувач вищої освіти рівня магістр
юридичного факультету
Сумського національного аграрного університету
(Україна)

Сьогодні наша планета знаходиться в режимі «самовиснаження». Інтенсивний науково-технічний розвиток, запровадження новітніх технологій у виробничому процесі, активна господарська діяльність спричиняють виникненню екологічних проблем: зміни клімату, концентрації викидів в атмосферне повітря, збільшення шумового навантаження в містах, утворення та накопичення як промислових, так і побутових відходів тощо. Егоїстичне ставлення суспільства до природи, споживацьке використання ресурсів Землі має залишитися в минулому. Поєднання інтересів людини та навколишнього середовища обумовлює новий рівень діалогу. Питання модернізації України в контексті екологічної держави залишається дискусійним.